

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลการศึกษา และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก ปัจจัยส่วนบุคคล และระดับการรับรู้และระดับคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรค ไข้เลือดออก กลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างมีระบบ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ คือ แบบสัมภาษณ์ ที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น และผ่านการทดสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญตามความเหมาะสม หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชน บ้านห้วยเปายง หมู่ที่ 3 ตำบลคอกหล่อ อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งมีลักษณะภูมิประเทศ อาชีพ การดำรงชีวิต เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 คน แล้วนำไปทดสอบความเชื่อมั่น ในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (ยูทงไทยวรรณ, 2554 : 121) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.77 ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่างอายุ 40-49 ปี มีสถานภาพสมรส มีสถานะทางครอบครัวเป็นหัวหน้าครอบครัว มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวมีจำนวน 1-5 คน มีการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา มีอาชีพรับจ้าง และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีบทบาททางสังคมที่เป็นสมาชิกในหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 การรับรู้ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการรับรู้ระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อมีระดับการรับของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรคไข้เลือดออกของประชาชนอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือ การถูกยุงลายกัดจะทำให้ท่านเป็นโรคไข้เลือดออกได้ รองลงมาคือ ทุกคนมีโอกาสป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกได้ พบผู้ป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกมากที่สุดในฤดูหนาว

การรับรู้ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้านการรับรู้ความรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือผู้ป่วยที่เป็นโรคไข้เลือดออก บางรายมีความรุนแรงทำให้ถึงตายได้ รองลงมา ผู้ป่วยที่เป็นโรคไข้เลือดออกบางรายมีเลือดออกรุนแรงในกระเพาะอาหารและลำไส้จะทำให้อาเจียนเป็นเลือดสีน้ำตาลและถ่ายเป็นสีดำได้ และถ้าพบเด็กเป็นโรคไข้เลือดออก ชีวมลง กระสับกระส่าย ปลายมือปลายเท้าเย็น จะทำให้เกิดภาวะช็อกให้รอดูอาการ ไม่ต้องพาไปโรงพยาบาล

การรับรู้ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับ มาก ข้อที่มีผู้ตอบถูกมากที่สุดคือการกำจัดลูกน้ำยุงลายในภาชนะที่มีน้ำขังบริเวณบ้านทุก 7 วัน จะสามารถควบคุมเพิ่มของยุงลายได้ รองลงมา ถ้าทุกคนช่วยกันทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายทุกวันศุกร์จะสามารถป้องกันไม่ให้ลูกหลานป่วยเป็นโรคไข้เลือดออกได้ การป้องกันโรคไข้เลือดออกเสียเงินค่าใช้จ่าย มากกว่าการรักษาผู้ป่วยที่เป็นโรคไข้เลือดออก

การรับรู้ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้านการรับรู้อุปสรรคการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก อยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่ประชาชนมีระดับการรับรู้มากนั้น คือ ถ้าไม่ทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้เกิดโรคไข้เลือดออกระบาด ในหมู่บ้านได้ การมีภาชนะที่มีน้ำขังในบริเวณบ้าน จะเป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายได้โรคไข้เลือดออกยังคงเกิดขึ้นได้ ถ้าคนในหมู่บ้านไม่ร่วมมือกันทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีระดับการมีส่วนร่วมระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่ามีส่วนร่วมมากในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจของกลุ่มตัวอย่าง พบมากที่สุด คือ การเข้าร่วมค้นหาหรือสำรวจแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลายในหมู่บ้าน ($\bar{x}=2.73$) พบน้อยที่สุด คือ การเข้าร่วมตัดสินใจกำหนดกฎของหมู่บ้านเกี่ยวกับการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ($\bar{x}=2.50$)การมีส่วนร่วม

ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของกลุ่มตัวอย่าง พบมากที่สุด คือ การคว่ำเศษวัสดุที่มีน้ำขัง เช่นกระป๋อง กะลา ขางรถยนต์ ($\bar{x}=2.83$) พบน้อยสุด คือ การบริจาคเงินในการจัดกิจกรรมการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้าน ($\bar{x}=2.19$) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลของกลุ่มตัวอย่าง พบมากที่สุด คือ การเกิดความสามัคคีของคนในหมู่บ้านในการร่วมมือกันป้องกันไข้เลือดออก ($\bar{x}=2.78$) พบน้อยที่สุด คือ เคยร่วมประเมินการให้ความรู้เรื่องไข้เลือดออกทางหอกระจายข่าว ($\bar{x}=2.24$)

ตอนที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับการรับรู้และการมีส่วนร่วม ปัจจัยเพศ มีความสัมพันธ์กับการรับรู้อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05 ปัจจัยด้านอาชีพมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ต่อการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและควบคุม การมีส่วนร่วมในการประเมินสถานการณ์โรค การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาการศึกษารับรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของหมู่บ้านในเขตรับผิดชอบของตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่สามารถนำอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. จากการศึกษาการรับรู้ของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านนั้น พบว่าด้านที่อยู่ในระดับมากนั้น คือ ด้านการรับรู้โอกาสเสี่ยงต่อการเกิดโรค คิดเป็นร้อยละ 88.83 ด้านการรับรู้ความรุนแรงของโรคไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 83.59 และด้านการรับรู้อุปสรรคการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 85.08 และด้านที่มีการรับรู้ในระดับปานกลาง คือ ด้านการรับรู้ประโยชน์ของการปฏิบัติในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คิดเป็นร้อยละ 79.86 ซึ่งสอดคล้องกับสังวาล เจริญรบ และคณะ (2540) ได้ศึกษาสภาพการณ์ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติตนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกในจังหวัดร้อยเอ็ด ปี พ.ศ. 2539 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องโรคไข้เลือดออกโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับดีมาก และสอดคล้องกับสุพร ชูณหะวัณ (2533) ได้ศึกษาพฤติกรรมของประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการ

เกิดแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีการรับรู้เกี่ยวกับโรคไข้เลือดออกและมีความเชื่อเกี่ยวกับสาเหตุ อาการ การป้องกัน ความน่ากลัวของโรค การเกิดของลูกน้ำยุงลาย แหล่งที่อยู่อาศัยของลูกน้ำยุงลายตลอดจนอันตรายของลูกน้ำยุงลาย

2. จากการศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลช่วงเปา อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกอยู่ในระดับมากในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.61 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.64 และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.58 สอดคล้องกับการศึกษาของสุจิรา สุขพัฒนานารกุล และคณะ (2545) ได้การประเมินโครงการประชาร่วมใจป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พ.ศ. 2542-พ.ศ.2543 จังหวัดอุดรธานี ผลการประเมิน พบว่าประชาชนทั้งหมู่บ้านที่เกิดโรคและไม่เกิดโรค มีความรู้ในระดับดีมาก ร้อยละ 74.4 และ 74.8 ทักษะปฏิบัติอยู่ในระดับดี ร้อยละ 74.1 และ 7.30 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับสูง และการมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ในระดับสูงสอดคล้องกับยงยุทธ หวังรุ่งทรัพย์ (2536) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการควบคุมยุงลายในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ความร่วมมือของประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก การควบคุมโรคไข้เลือดออกจะไม่เป็นผลสำเร็จหากการดำเนินงานตกเป็นภาระของเจ้าหน้าที่เป็นหลัก แต่การดำเนินงานจะสำเร็จได้หากเจ้าหน้าที่กระตุ้นและส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง สอดคล้องกับเจริญ พองศรี (2542) ได้ศึกษาการควบคุมโรคไข้เลือดออกโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (AIC) บ้านกองลอย อำเภอยอด จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้รับรู้ปัญหาและดำเนินการควบคุมโรคไข้เลือดออกในหมู่บ้านร่วมกัน ซึ่งการควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นบทบาทของประชาชนในชุมชนทุกคน

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล, ระดับคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกและระดับคะแนนด้านการรับรู้ในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก พบว่า

3.1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับคะแนนเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ อาชีพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรกรรม และทำงานอยู่ในพื้นที่หมู่บ้านหรือหมู่บ้านใกล้เคียงจึงมีโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกเป็นอย่างดี

3.2 ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับระดับคะแนนด้านการรับรู้ในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก คือ เพศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษานี้ไปใช้ โดยเน้น การปฏิบัติงานในเชิงรุก เนื่องจากประชาชนมีการรับรู้ และการมีส่วนร่วมค่อนข้างดีในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออก และเน้นการปฏิบัตินำข้อมูลผลการศึกษานี้ไปใช้ในการเฝ้าระวัง ป้องกันการระบาดของโรคไข้เลือดออกในพื้นที่ และพื้นที่ใกล้เคียง

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงพฤติกรรมอื่นที่มีผลต่อการเกิดโรคไข้เลือดออก ได้แก่ ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม วิธีการดำเนินชีวิต ซึ่งน่าจะมีผลต่อการเกิดโรคไข้เลือดออกได้
2. เน้นการศึกษาเชิงปริมาณเกี่ยวกับปัจจัยและพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ ของการเกิดโรคไข้เลือดออก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนครบถ้วน และได้กิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ใกล้เคียงกับความเป็นจริงของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด
3. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับกลุ่มประชากรอื่น ที่แตกต่างกัน เพื่อหาระดับนัยสำคัญและความสัมพันธ์ของการเกิดโรคไข้เลือดออก เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการป้องกัน และควบคุมโรคไข้เลือดออกต่อไป